

v kateri so že razstavljali posamično in skupinsko znani slikarji naivci, samostojni umetnik iz Velenja in skupina, ki se bavi z umetniško fotografijo.

Danes, za praznovanje 10. obletnice muzejske dejavnosti v Žireh bo odprta v galeriji stalna zbirka žirovskih rojakov-umetnikov. To sta umrla akad. slikarja Franjo Kopač in Maksim Sedej; slednji je dobitnik največjega slovenskega kulturnega priznanja — Prešernove nagrade, in bi kazalo pospešiti postavitev njemu že načrtovanega spominskega obeležja. Živeči slikarji: Tomaž Kržišnik, Stanko Kosmač, Ivan Gluhododov, Jože Peternelj in Konrad Peternelj so svoja dela poklonili Muzejskemu društvu in s tem počastili desetletno muzejsko delovanje z odprtjem stalne zbirke. Vsem darovalcem velja toplá zahvala!

Delo društva ni zmeraj vidno. Tiho in nevidno delo, ki je bilo skrb članov, je skoraj vsakoletna praksa slušateljev etnografije in arhitekture, ki s pomočjo mentorjev trgajo iz pozabe tisto, kar bi bilo prav gotovo uničeno ali za vedno pozabljeno. Še taka volja in želja po ohranitvi stvari je brez haska, če ni pomoči od ljudi, usposobljenih prav za to področje, in če ni finančne podpore. Tu je imela posluš krajevna skupnost, ki to delo v celoti finančno podpira. Do sedaj

so izrisani posnetki petih stavb, ki so dokumenti vredni objave, in tudi zapiski narodopisja niso nič manj pomembni.

Poleg del na domačih tleh so tudi stalne povezave z matičnim društvom in redne povezave z organi samoupravljanja. Izpustiti ne smemo tudi povezave, ki jih imamo s podjetji združenega dela v kraju in izven njega; te zveze so po večini finančne narave. Bodi jim za vso dosedanjo pomoč lepa zahvala! Posebno hvaležnost pa smo dolžni tovarni Alpina, ki se je zvesto odzivala klicu v potrebi.

Bežen oris desetletnega dela pododbora in društva je podan. Vse, kar je na ogled, si, prosim, še enkrat ogledjte in potem sodite.

H koncu bi rad dodal še Shakespearjevo misel, ki pravi: »da gre čas z vsakim drugače, z nekom v korak, z nekom je v zaostanku«. Menim, da smo Žirovci v zaostanku. To hišo bi morali postaviti v pravo stanje, v začetni namen, zato pa bi bilo treba poiliti. Manjka nam še prikaz kulturno-prosvetne dejavnosti, gasilstva in morda celo kovaštva. Pravo pomoč, in pravem mestu, ob pravi priložnosti pričakujemo od vas, da bomo s tem dvignili kulturno raven in se prebili iz osebne potrošniške miselnosti, koristili sebi, kraju in celotni samoupravni družbi.

Alfonz Zajec

NOVA RAZSTAVNA ZBIRKA V LOŠKEM MUZEJU

Nova muzejska razstavna zbirka »POSLIKANA MEŠČANSKA KERAMIKA 16. IN 17. STOLETJA« je bila predočena v okviru proslave 40-letnice Loškega muzeja. Z otvoritvijo dne 11. januarja 1980 pa se je uvrstila tudi med prireditve v počastitev praznika občine Škofja Loka.

Razstavljeno keramično gradivo so našli v Škofji Loki leta 1972 na lokacijah Poljanskih vrat in Komune.

Ob zemeljskih delih so pri kopanju jarkov za kanalizacijo pri Poljanskih vratih, to je ob južnem vходу na Mestni trg, naleteli na obok mostu, ki je premostil obrambni jarek na Grabnu, in na temelje stolpa pri vratih. V sondah na obeh straneh stolpa so odkopali tudi črepinje poslikane keramike.

Pri gradnji podaljška samopostrežne trgovine na Mestnem trgu št. 9 so na dvoriščnem delu pod nasipi odkopali arhitekturne ostaline Komuna, stavbe gotskega stilnega porekla ter številne drobne najdbe. Na neke vrste odpadnem prostoru izven stavbnega kompleksa so našli poleg t.i. vsakodnevnega domačega kuhinjskega posodja, črepinj steklenih posod, živalskih kosti in rogovja ter ostankov školjk in kosov pečnic tudi veliko odlomkov poslikane keramike.

Na to keramično gradivo je prvi opozoril Marijan Slabe z objavo v *Loških razgledih* 24, 1977, str. 55—57 in ga tudi ovrednotil kot visoko kvalitetno posodje meščanskega tipa. Tej keramiki, ki je kljub dekorativnosti po svojem bistvu predvsem uporabnega značaja, pa se do danes strokovnjaki niso dovolj posvetili.

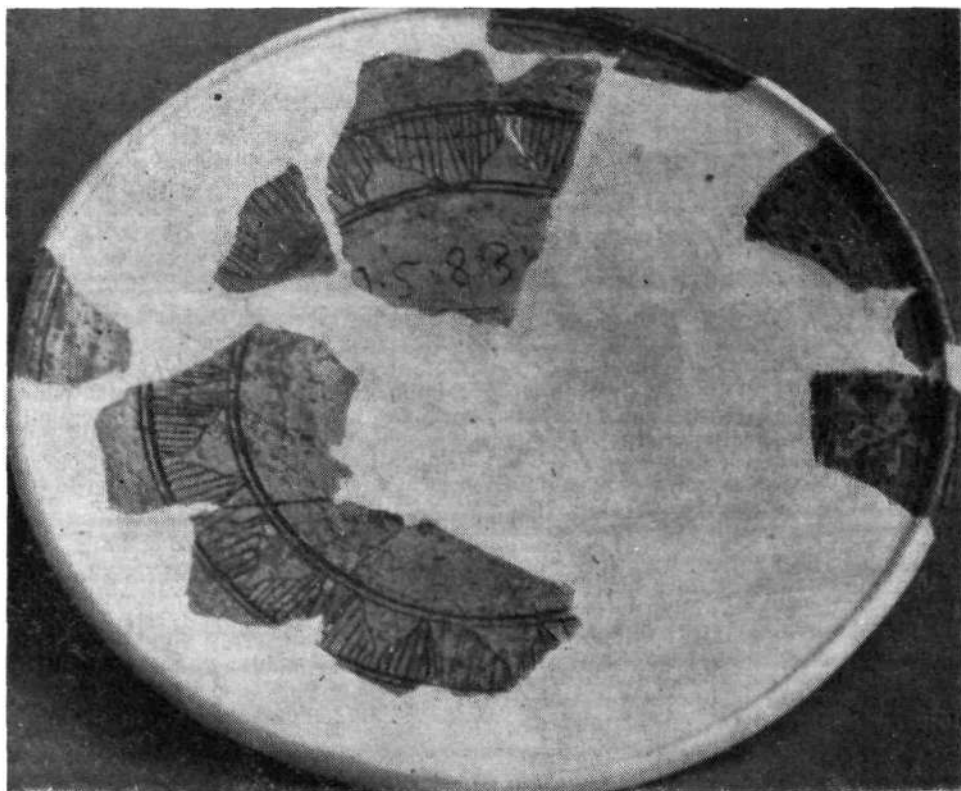
Med oblikami posod so zastopani različni tipi plitvih in globokih krožnikov, latvic ter velikih skled in pladnjev. Pred nami je torej namizno posodje, ki nam predstavlja tedanje navade pri prehranjevanju in hkrati tudi način serviranja hrane. Vse posode so bile izdelane na lončarskem kolesu. Vendar glina ni najbolj prečiščena, s tem pa zaradi tega nimamo finih, tankih sten posod, ki tako velikokrat dajejo vtis nekake robustnosti. Kljub temu pa so bile vse posode bogato okrašene. In ravno to oblikovno bogastvo okrasnih slikanih in loščenih motivov presega običajni funkcionalni in tudi dekorativni pomen in namen navadne vsakodnevne namizne posode.

Med tehnikami okraševanja je najbolj enostavna *engoba*, to je tanek obliv posode s fino glinasto kašo. Med zahtevnejše tehnike se uvršča *sgraffiato*, v engobo vrezana linearna in tudi ploskovna motivika, kjer so vrezane linije lahko tudi globlje in poudarjene z barvo. To po značaju grafično okrasje je večinoma tudi

bogato obarvano. In končno imamo še posode, kjer so *sgraffiato* tehniko opustili in se omejili le na slikan okras. Vse posode so bile nato še prevlečene z brezbarvno glazuro in ponovno žgane.

Med visoko temperaturnimi barvami za poslikavo in glaziranje zasledimo bakrovo zeleno, manganovo vijoličasto, oker, svinčevo belo, kobaltovo modro, antimonovo rumeno in železovo oranžno. Večji izbor odtenkov so lončarji dobili z nanašanjem gostejše ali redkejšje barve in tako z odtenki pridobili še večjo pestrost.

Motivika okraševanja zajema izbor predstav iz rastlinskega sveta, kjer zasledimo povečini liste, vitice, cvetove, razne plodove in podobno. Med živalsko motiviko so pogosti prikazi ptičev, rib in petelina. Najštevilnejši in najbogatejši pa so motivi iz geometričnega predstavnega sveta. Od najenostavnejših koncentričnih krogov, ki jih je lončar nanašal še na lončarskem kolesu, do razdeljevanja ploskev z bordurami raznolikih ornamentalnih pasov, obrobnihi pletenic s krožnimi

Skofja Loka — Komun: krožnik z vrezanim in slikanim ornamentom z letnico 1583

Skofja Loka — Poljanska vrata: skleda s slikanim večbarvnim ornamentom

ali oglatimi linijami, sosledja črt, pik, cikcak ornamentov, trikotnikov, mrež in številnih kombinacij teh in podobnih motivov. Izraznost te motivike sega od realističnih do stiliziranih prikazov. Težko je tu navesti vse bogastvo motivov, najbolj obširno nam pač spregovori razstavljeno gradivo samo.

Opozorimo naj le na fragmente posod z vrezanimi letnicami (npr. 1583) in na fragmente večjega krožnika z vrezanimi posameznimi črkami. Posebej pa med razstavljenim gradivom izstopa krožnik z osrednjim motivom upodobitve ženskega doprsja v profilu (gl. *Loški razgledi* 26, 1979, sl. na zadnji strani platnic). Rob

krožnika obroblja pletenica z oglatimi linijami. Pred nami je brez dvoma odmev primerkov vrhunskih dosežkov keramike, ki gredo vzporedno s stilnimi likovnimi dognanji tedanjega časa, kjer okrasni značaj prevladuje nad uporabnim in kjer dekorativnost in zahtevna izvedba izključujeta vsakodnevno uporabo.

Stalna razstavna zbirka tovrstnega keramičnega gradiva v Loškem muzeju v Skofji Loki nam tako predstavlja ne samo pri nas precej redko razstavljeno gradivo, temveč je hkrati tudi prva in izredno bogata študijska zbirka kvalitetne poslikane in položene keramike.

Zorka Šubic